

NANNE KALMA OVER IROLT

In Friesland woont en speelt al geruime tijd de groep Irolt. Door veel optredens en door hun platen zijn ze bekend bij een groot publiek. De geschiedenis van Irolt is nauw verweven met de ontwikkelingen binnen de hele Friese folkwereld. Irolt-voorman Nanne Kalma is bovendien een van degenen die zich binnen dit wereldje voor van alles en nog wat inzetten. Reden genoeg om hem eens uitgebreid aan het woord te laten over zichzelf, over Irolt en over de Friese folk. Omdat Nanne uit de pophoek komt was het niet moeilijk de eerste vraag te bedenken:

Het begin

JV: Hoe ben je eigenlijk in de folk terechtgekomen?

NK: Toen onze groep Pughs Place uit elkaar ging, wat iedereen vreselijk jammer vond, wilde ik graag doorgaan met muziekmaken. Onze installatie was in zes jaar flink gegroeid en het volume van de muziek ook. Eigenlijk wilde ik na PP maar één ding: muziekmaken op een ander volume. Daarna kwam ik in contact met Piet Kok en Sido Martens. Die speelden toen akoestische folk uit de Engels/Amerikaanse hoek. Dat sprak mij ontzettend aan, om volumeredenen o.a. Het frappante is dat ikzelf steeds verder de folk indook en dat zij er na een tijdje min of meer uitstapten. Dat was dus de tijd van Farmers Union.

JV: FU ging ook uit elkaar en toen kwam Irolt met een Friestalig repertoire.

NK: Ik raakte tijdens de anderhalf jaar dat FU heeft bestaan geweldig geïnteresseerd in de folkmuziek, al wist ik er toen nog maar weinig van. Toen we met FU een keer in Mill, Brabant speelden hoorde ik voor het eerst een LP van RUM en daar was ik helemaal kapot van. Een bekend verhaal, maar toch waar gebeurd.

Toen kreeg ik eigenlijk voor het eerst het idee om iets met folk in het Nederlands te gaan doen als FU ooit zou stoppen.

JV: Toen waren er nog maar weinig mensen met Nederfolks bezig. (ongeveer in '72-'73 was dat).

NK: Ze waren er natuurlijk wel, maar de grote en bekende namen waren er nog niet. Die plaat van RUM is een hele tijd het enige geweest wat ik uit die Nederlands/Vlaamse hoek hoorde, en ik was toen met FU nog zo met Engelse muziek bezig dat ik over Nederlandse folk nog geen ideeën had in die periode.

Het Fries

JV: Uiteindelijk is het Fries geworden en geen Nederlands.

NK: Ik sprak toen nog geen Fries, al was ik er in gedachten wel erg mee bezig. Toen hoorde ik eens iemand die Friese gedichten voorlas, van Obe Postma geloof ik, en ik kwam nogal onder de indruk van de prachtige klanken die het Fries heeft. Zo zelfs, dat ik mij vanaf die tijd veel bewuster voor het Fries ging interesseren. En dat, vermengd met het idee om folk te gaan spelen in een andere taal dan Engels, leidde uiteindelijk tot Friese muziek.

JV: Toen kon je dus zelf nog geen teksten maken, hoe kwam je daar dan aan?

NK: Ik heb toen heel lang na lopen denken, er was toen nog helemaal geen Irolt, en ik heb er vaak met Inez over gepraat. Die voelde er ook wel voor om een project met muziek in het Fries te doen, om bijv. een plaat te maken met allemaal Friese liedjes. Toen hebben we een

aantal verhalen opgezocht die wel geschikt leken om er liederen van te maken, en zo is de Gudrun-Sège ontstaan. Met dat idee zijn we naar Wobbe van Seijen (Universe) gestapt, en die was er ook heel enthousiast over. Een aantal kennissen die wel vaker in het Fries schreven hebben ons toen geweldig met de teksten geholpen. Een paar vrienden hebben we gevraagd met ons mee te spelen en zo is die eerste plaat gemaakt.

De ideeën kwamen van beide kanten, ik kreeg de teksten en maakte er de muziek bij. Mijn eerste idee was trouwens om echte oude Friese muziek te zoeken, maar destijds wist ik nog niet waar ik dat zou kunnen vinden. Ik had heel veel zin om er mee bezig te gaan en het snelste is dan natuurlijk om alles zelf te maken.

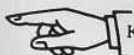

Nanne

De omgekeerde wereld.

JV: Dus eerst kwam het idee om een plaat te maken, en daarna is pas de groep ontstaan?

Inez, Hans, Geppy, Nanne

Korte levensschets van de groep.

1972: Oprichting. Bezetting: Jaap Oudesluijs en Bert Spin.

1974: Start met nederlands repertoire.

1977: Ad van Genechten treedt toe (ex Mountain Dew). Start met brabantse repertoire.

1978: Jaap Oudesluijs verlaat de groep en Steeph Custers (Ex Mangrove) treedt toe. Bovendien wordt Jitze Kopinga gastmuzikant en vanaf 1979 vast lid van de groep.

Diskografie.

aug. 1977: Dommelbeschuut. 1 elpee-kant (de andere kant was voor Crackerhash). (Universe UP 117).

sep. 1979: Ptazzie (Universe DLS 27).

juli 1981: nr. 100 (Stap 0100/Stoof MU 7470.)

NK: Het ging ons eerst echt alleen om de plaat. De naam Irolt komt uit het verhaal van Gudrun. Er moest een of andere naam op de hoes, en omdat we er met een groep mensen aan gewerkt hadden, hebben we toen maar een groepsnaam genomen, al waren het idee en de uitwerking daarvan van Inez en van mij. Toen die plaat uitkwam begonnen er mensen te vragen of we ook konden komen spelen: nou, dat kon dus niet. Er was geen groep, niet genoeg repertoire en bovendien had ik helemaal geen zin om met een zo grote groep als er op de plaat speelde op pad te gaan. Organisatorisch en ook financieel was dat niet te doen. Uiteindelijk zijn we een tijdje op stap geweest met alleen twee gitaristen en een zangeres.

De accordeon

JV: De bezetting van de plaat was min of meer naar Engels voorbeeld, met als nieuw element de accordeon. Hoe kwam je daarbij?

NK: De bezetting was afgekeken van Engelse voorbeelden als Fairport en Steeleye. Ik kende toen Geppy Haarsma van de studie (NK geeft gitaarles aan een muziekschool, JV) en in het klankbeeld van de muziek die ik voor ogen had paste heel goed het vrolijke geluid van de accordeon. Hoe ik op dat idee kwam weet ik nu niet meer, mijn platencollectie was toen nog heel klein. Langzamerhand ben ik erg gaan houden van de accordeon. Naarmate ik het instrument beter leerde kennen werd de functie ervan binnen de groep steeds belangrijker. Een accordeon vermengt zich prachtig met andere instrumenten, en ik kan me het instrument niet meer wegdenken uit het Irolt geluid. Nu niet en toen ook niet.

JV: Je eigen instrumentale bijdrage aan dat geluid is niet zo heel groot, ben je daar wel tevreden mee?

NK: Ik zie mezelf niet in de eerste plaats als muzikant. Het grootste gedeelte van mijn Irolt hobby is het maken van de muziek.

Bovendien ben ik niet de geschikte persoon om de goede muzikant uit te hangen. Er zijn andere groepsleden die dat veel beter kunnen. Ik bekijk het in een ander verband, er gaat veel tijd zitten in het maken en uitwerken van de mu-

Irolt anno 1981 (foto: Huub Trautwein)

ziek en dat vind ik natuurlijk het belangrijkste. Ik heb er geen behoefte aan om op te vallen op het podium op die manier.

JV: Je maakt zelf de muziek, in hoeverre maak je de teksten?

NK: Ik krijg nu vaak kant en klare teksten, en daar maak ik dan muziek bij. Vroeger had ik vaak ideeën voor een tekst en dan vroeg ik aan iemand om die tekst voor ons te maken. Naarmate we bekender werden Ma of Sybe Krol en zo, of Hessel vd Wal, (de Busgrun sêge). Die komen met hun eigen ideeën dat kan nu ook veel gemakkelijker omdat Irolt door haar ervaring nu veel meer kan dragen dan vroeger.

Nu komen er vaak de gekste dingen die ook heel gemakkelijk hun plaats vinden binnen het Irolt-repertoire. We kunnen veel meer aan dan een paar jaar geleden.

Friezen in Artis, en op andere festivals.

JV: In die begin periode was er in Artis een allereerste Fries folkfestival. Dat is volgens mij erg belangrijk geweest.

NK: Dat festival is er gekomen op initiatief van 'de Draailier' uit Diemen. Het was in zoverre belangrijk dat we daar voor het eerst mensen als Doede Veenman en Pyt-Jon Sikke- ma hoorden spelen. Daarvoor wist je van el-

kaar amper waar je mee bezig was. Het is een aanzet geweest tot veel andere ontmoetingen. De hele Friese beweging binnen de folk was toen al aarzelend op gang gekomen in Friesland zelf.

JV: Was je in die tijd al een regelmatig bezoeker van allerlei festivals en andere gebeurtenissen op folkgebied?

NK: Vroeger, nou ja in pakweg 68-69-70, gingen we vaak naar Engeland voor popfestivals. Ik denk dat de zomer, waarin we de Gudrun plaat opnamen de eerste is geweest dat we de ronde deden langs een stuk of vijf, zes Engelse folkfestivals.

JV: Dat heeft jullie in veel opzichten beïnvloed.

NK: Inderdaad, organisatorisch bijv. is een festival als Tsjoch wel opgezet naar Engels voorbeeld. Bracknell is daar sterk in terug te vinden. We worden natuurlijk ook muzikaal wel beïnvloed door wat we daar zien en horen. Het is natuurlijk niet zo dat als we in Engeland een tuba horen we er meteen zelf ook op gaan spelen, zo iets is puur toeval. Het is wel zo dat je een bepaald instrument gemakkelijk een plaatsje kunt geven als je het al eens gehoord of gezien hebt. Dat heb je ook met het a-capella zingen. Als je compleet uitgewerkte dingen hebt meegezongen in Engeland dan neem je daar natuurlijk iets van mee als je het thuis zelf ook eens probeert. Zonder nu direct iets te pik-

Louis Davids

De mooiste liedjes

216 pag., geïllustreerd, f 25, —

'Bijna vanzelf ga je zitten neuriën als je dit boek leest: De olieman heeft een Fordje opgedaan, Naar buiten, Had je niet die mooie blauwe ogen etc.'

(N.B.L.C.)

'... Toen kreeg ik een boekje getiteld *De mooiste liedjes van Louis Davids*, ik begon erin te lezen en ik deed het pas weer dicht toen het uit was.'

(S. Montag, NRC/Handelsblad)

In elke goede boekhandel verkrijgbaar

Uitgeverij De Harmonie, Singel 390, Amsterdam

ken kun je bepaalde vormen die je leuk vindt, zelf ook eens gaan proberen. op die manier komen er veel nieuwe dingen binnen Irolt.

JV: Ik geloof dat de hele sfeer op zo'n festival jullie als muzikanten erg aanspreekt. Pik je daardoor niet per ongeluk iets Engels bijv.?

NK: Soms merk ik zelf wel eens dat een bepaald nummer erg Engels aandoet. Dan ga ik meteen zoeken of het toevallig niet een of ander bestaand thema is dat ik onbewust gebruikt heb. Vooral in instrumentaaltjes merk ik dat weleens. Pas nadat ik dan overall en aan iedereen gevraagd heb, of het niet ergens op lijkt, geloof ik dat het echt van mezelf is, en durf ik het te gebruiken.

Taalgebruik en volksmuziek

JV: Hoe gaat het buiten de provincie met jullie optredens? Zelfs voor Friesland is jullie Fries erg lastig te verstaan af en toe. Het is niet altijd gebruiksries zoals het hier gesproken wordt, bedoel ik.

NK: Onze ervaringen buiten Friesland met de taal zijn meestal wel goed. Door een verhaaltje vooraf maken we (ook in Friesland zelf) de tekst toch wel min of meer begrijpelijk. We werken wel zeer bewust een beetje aan de literaire kant van de Friese taal, met uitgekozen mooie klanken in woorden en zinnen. Dat komt natuurlijk ook omdat degenen die onze teksten maken daar heel bedreven in zijn, het zijn echt tekstdichters.

JV: In hoeverre vindt je het zelf dan nog 'volksmuziek'?

NK: Dat hangt af van wat je precies onder volksmuziek verstaat. Ik vindt onze muziek gedeeltelijk wel volksmuziek. Je kunt zeggen dat volksmuziek die muziek is die door 'het volk' wordt gezongen en gespeeld op dit moment. Dan hoor je dus de Drunken Sailor en de Wild Rover veel vaker dan bijvoorbeeld de Groenlandsstraatjes. Als je aan kinderen op gitaarles vraagt wat ze graag willen spelen dan komen ze nog steeds met b.v. de Noordzee van Boudewijn de Groot aan. Wat dat betreft ben ik heel tevreden met een lied als het Witte wijf, omdat je dat vaak hoort spelen. Dat is volgens die definitie dus wel volksmuziek. Je kunt natuurlijk andere definities verzinnen. Ik geloof niet dat de ene definitie beter is dan de andere. Afhankelijk van de definitie die je als uitgangspunt kiest, kun je onze muziek dan weer niet en dan weer wel als volksmuziek zien. Het maakt me allemaal niet uit. Ik schrijf de dingen die ik zelf leuk vind, en ik laat het aan anderen over om te beslissen hoe zij het willen noemen, en wat zij ervan vinden. Ik ben gelukkig niet afhankelijk van mijn schrijverij en ook niet van optredens met Irolt. We kunnen dus doen wat we zelf willen, wat dat ook mag zijn. We spelen met Irolt voor de lol en niet voor het geld. Die lol moet er wel inblijven, anders wil ik het niet. We kunnen nu heel gemakkelijk dingen weigeren die we als groep niet zien zitten.

Een nieuw geluid en nieuwe nummers

JV: Tussen jullie tweede en derde LP is er nogal wat veranderd aan en in Irolt; andere muzikanten en een ander, breder geluid.

NK: We hebben na onze tweede LP (Kattekwea) een heleboel andere dingen gedaan, zoals 'Poffe en Blaze' (een project met acteurs), het programma met Hessel v.d. Wal, en daarbij of daardoor zijn er ook nog een paar wisselingen geweest in de groep. Het geluid van het nieuwe Irolt is in die periode gewoon zo gegroeid. Als je je met andere en nieuwe dingen gaat bezighouden dan verander je zelf ook een beetje, je gaat dingen op een andere manier zien en ook op een andere manier doen.

Het verschil met de andere twee platen is ook dat het Irolt van nu op de plaat en op het podium het zelfde is. De eerste platen zijn gemaakt door een studiegroep die nooit op het podium heeft gestaan zoals het Irolt van nu.

JV: Het kost je geen moeite om steeds weer nieuwe dingen te maken?

NK: Ik heb nog steeds krankzinnig veel ideeën. Als ik tien keer zoveel teksten kreeg dan zou ik daar ook muziek bij maken. Bij een nieuwe tekst maak ik meestal na enige tijd een passende melodie, eerst zonder instrument erbij. Een tekst gaat bewegen in mijn hoofd als ik in de auto zit, of als ik de honden uitlaat in de Prinsentuin. Dan heb je natuurlijk geen instrument bij je en dat is ook de reden waarom veel Irolt-muziek goed aansluit bij het traditionele idioom. De meeste daarvan, de meeste écht volkse dingen, zijn ook zonder instrument gemaakt.

Dat kun je horen doordat de melodielijnen

nogal bewegen. Twee of meer gezongen lettergrepen op een zelfde noot bijv. komt bij mij zelden voor. Het is vaak erg lastig om zulke beweeglijke melodieën van een passende begeleiding te voorzien, ook al weer een overeenkomst met de 'echte' volksmuziek. Bij veel oude traditionele liederen is dat ook zo. Met mijn idee van 'hoe het zou kunnen' als uitgangspunt, zoeken we met de hele groep vaak lang naar een aardige instrumentatie.

JV: Het publiek is voor Irolt ook heel belangrijk.

NK: We proberen tijdens alle optredens het publiek mee te laten werken aan de sfeer op dat moment. We vragen in het begin ook vaak of de versterking wel bevalt, te hard of te zacht bijv.

En waar dat kan en nodig is proberen we er dan wat aan te veranderen. Je moet proberen je publiek zo goed mogelijk tevreden te stellen, zij zijn per slot van rekening de klant. Als je geen rekening houdt met je publiek kun je net zo goed op je slaapkamer blijven spelen. Het is voor jezelf als muzikant erg belangrijk als het publiek tevreden is en leuk meedoet. Je gaat daardoor ook beter spelen.

Voor alle liefhebbers geen reden om ongerust te zijn, Irolt gaat vrolijk door. Er wordt druk gewerkt aan een nieuwe plaat, alweer de vierde. Nanne zelf is druk bezig met de organisatie van het komende Tsjoch-festival, en met het samenstellen van een nieuwe Tsjoch-bundel. Voor de volledigheid nog even de eerste platen van Irolt:

DE GUDRUN SEGE, (UNIVERSE HOT 1.07)

KATTEKWEA, (PHILIPS 6416 113)

DE SMID FAN EARNEWALD, (PHILIPS 6423 300)

Jan Dijkstra

SNAARINSTRUMENTEN ATELIER

Onze collectie handgebouwde instrumenten
bestaat o.a. uit :

~ P. Thijssen ~ ~ T. Scharpach ~

CISTER, MANDOLINE.

VLIER, QUATRO,

DRAAILIER.

KLASSIEKE, FLAMENCO,

FOLKGITAAR, TIPLE,

CHARANGO.

Ook reparaties en restauraties.

040 - 451443

HOOGSTRAAT 36 EINDHOVEN NEDERLAND